

Қазақстан Республикасы экология және
табиғи ресурстар министрлігі

«Қазгидромет» РМК

08.05.2025 ж. №5 бюллетенге түзету

2025 ж. «11» мамыр күндеріне арналған

**Қазақстан Республикасының таулы аумағы бойынша жаңбыр генезисті сел
қауіптілігінің күнделікті бюллетені**

(бюллетеньнің қолданылу мерзімі: 2025 жылғы 10 мамыр сағат 20:00-ден 11 мамыр сағат 20:00-ге дейін)

құрастырылған күні: 10.05.2025 ж.

Мекен жайы: Алматы қ., Абай көшесі, 32
Астана қ., Мәңгілік ел,

Сел үдерістерін зерттеу және
селді болжау басқармасының
басшысы:

Яфязова Р.

тел.: 8(727) 267-53-38

e-mail: seli@meteo.kz

Кезекші синоптик:

Алданбергенова А.

тел.: 8(7172) 79-83-75

e-mail: ukpp@meteo.kz

2025 жылғы «11» мамырға

Қазақстан Республикасының аумағы бойынша жаңбыр генезисті сел қауіптілігі туралы Кеңес беру

Облыстар	Сел қауіпті аудандар	Гидрометеорологиялық жағдай
Жетісу	Жетісу Алатауы	Орта таулы аймақ толығымен қар жамылғысынан босанған жоқ. Жетісу Алатауының батыс бөлігінде қар жамылғысы 2500 метрге жуық және одан жоғары биіктіктерде сақталуда, солтүстік бөлігінде - 3000 метрге жуық және одан жоғары биіктіктерде сақталуда, солтүстік-шығыс бөлігінде - 2500 метрден жоғары, ал оңтүстік бөлігінде - 3000 метрге жуық және одан жоғары биіктіктерде сақталуда. 11 мамырда жаңбыр, күндіз кей уақыттарда қатты жаңбыр (1-18 мм), найзағай, бұршақ. Жетісу Алатауында қарқынды және ұзақ жауын-шашын түскенде сел түзілуі мүмкін. Сел қауіпті ауданда тәртіп ережесін сақтаңыз.
Шығыс Қазақстан	Қазақстандық Алтай	Орта таулы аймақ толығымен қар жамылғысынан босанған жоқ. Қар жамылғысы 1500 м-ге жуық және одан жоғары биіктіктерде сақталуда. 11 мамырда жаңбыр, найзағай, кей жерлерде қатты жаңбыр (1-20 мм), бұршақ. Қазақстанның Алтай тауларында қарқынды ұзақ жауын-шашын түскенде сел түзілуі мүмкін. Сел қауіпті ауданда тәртіп ережесін сақтаңыз.

Жаңбыр генезисті сел қауіптілігінің деңгейі (1 Қосымша)

!!! Ескерту: Сел қауіпті ауданда тәртіп ережесін сақтаңыз (2 Қосымша)

Жаңбыр генезисті сел қауіптілігінің деңгейі

Сел қауіптілігінің деңгейлері	Сел қауіптілігінің деңгейін анықтайтын факторлар	Селдің қалыптасу ықтималдығы	Қауіптілік дәрежесі	Қорғау шаралары
	Маусымдық қар сызығы жайғасуының, ауа температурасының, топырақ ылғалдылығының жоғары мәндері; болжамды сұйық жауын-шашын мөлшері ≥ 30 мм (өте қатты жаңбыр) және нақты жауған сұйық жауын-шашын мөлшері ≥ 40 мм	Сұйық жауын-шашынның өте қатты жауу ықтималдығы және ұзаққа созылатын сел түзуші қарқынды жауын-шашынның нақты жаууы (≥ 40 мм)	Халық пен шаруашылық нысандары үшін үлкен қауіп	Мемлекеттік басқару органдары мен халықты хабардар ету.
	Маусымдық қар сызығы жайғасуының, ауа температурасының, топырақ ылғалдылығының жоғары мәндері; болжамды сұйық жауын-шашын мөлшері 15-29 мм (қатты жаңбыр)	Ұзаққа созылатын сел түзуші қарқынды жауын-шашынның (≥ 40 мм) жауу ықтималдығы	Халық пен шаруашылық объектілері үшін потенциалды қауіп	Мемлекеттік басқару органдары мен халықты хабардар ету.
	Маусымдық қар сызығы жайғасуының, ауа температурасының, топырақ ылғалдылығының салыстырмалы түрде төмен мәндері; болжамды сұйық жауын-шашын мөлшері 15-29 мм (қатты жаңбыр)	Ұзаққа созылатын сел түзуші қарқынды жауын-шашынның (≥ 40 мм) жауу ықтималдығы	Төмен таулы аймақта селдің пайда болу аймағында адамдар үшін потенциалды қауіп	Мемлекеттік басқару органдарына және халыққа хабарлау.
	Төмен ауа температурасы, топырақтың ылғалдылығы, сұйық жауын-шашынның болмауы.	Селдің қалыптасу жағдайлары жоқ	Қауіптілік жоқ	Сел қауіптілігі бар аймақта тәртіп ережелерін сақтау, «Абайлаңыз, сел қауіптілігі бар телім» ескерту қалқандарын назарға алу

Сел қауіптілігінің белгілері және Сел қауіптілігі бар аймақта тәртіп ережелері

Тауларға бару және онда болу жоспарланғанда, ауа райының өзгерістерін және дауылды ескертулерді бақылау қажет. Сел қауіпі туындаған жағдайда, сел қауіпі бар аймақта тәртіп ережелерін сақтау керек. Сел ағынының тереңдігі 40-50 м жетуі мүмкін (әсіресе арнаның бұрылыстарында), ағынның қозғалу жылдамдығы-5-10 м/с және одан жоғары (жекелеген жағдайларда 15-20 м/с дейін) болады. Егер адам сел ағынына түссе, өлімге алып келуі сөзсіз, сондықтан қауіпсіздік шараларын сақтау ерекше мәнге ие болады.

Қатты жауын-шашынның түсуінен туындаған сел қауіптілігінің белгілері

- ✓ Өзендегі судың шығыны мен лайлылығының күрт артуы.
- ✓ Өзен арнасының жоғарғы бөлігінде балшық шаңы бұлтының және гүрілдің пайда болуы.
- ✓ Селге жақын жерде топырақ беткейін шайқау.

Сел қауіптілігі бар аймақта тәртіп ережелері

- ✓ Өзен арнасына (жайылмасына), құрғақ арнаға және көл бөгетіне жақын жерде демалуға және шатырлы лагерь құруға болмайды.
- ✓ Бақылаушыны алға қойыңыз, сонда ол алда не болып жатқанын көреді және төнген қауіп туралы ескертеді, сонымен қатар өзеннен су алуға барғанда.
- ✓ Сұйық жауын-шашынның қарқынды түсуі және сел қауіптілігінің басқа да белгілері кезінде өзен арнасынан (жайылмасынан), құрғақ арнадан алыстау және аңғардың баурайы бойынша 40-50 м жоғары көтерілу.
- ✓ Сел өткен кезде одан өзен арнасының бойымен қашуға болмайды, аңғардың баурайы бойымен 40-50 м жоғары көтерілу керек (сел тасқынынан тастар ұшуы мүмкін).
- ✓ Тік жартастар мен тік беткейлердің астында тоқтамаңыз (топырақ беткейінің шайқалуынан, сел жақын жерде, құламалар мен тастың түсуі болуы мүмкін).
- ✓ Сел өткеннен кейін өзен арнасына түспеу, өйткені арнада сел қайта қалыптасу мүмкін.
- ✓ Сел жүріп өткеннен соң беткейлердің сырғуынан, үзілген немесе салбырап тұрған электр сымдарынан, бүлінген газ магистралынан абай болған жөн.

2025 жылғы «11» мамырға
ҚР таулы аудандары бойынша ауа-райы болжамы

Іле Алатау	Түнде кей жерлерде аздаған жаңбыр, күндіз жаңбыр (0,0-14 мм). Кей жерлерде найзағай. Солтүстік-батыстан, батыстан жел соғады, күші 9-14, күндіз кей жерлерде екпіні 15 м/с. 2000 м: Ауа температурасы түнде 5-10 жылы, күндіз 10-15 жылы. 3000 м: Ауа температурасы түнде 0-5 жылы, күндіз 3-8 жылы.
Күнгей Алатау	Түнде кей жерлерде аздаған жаңбыр, күндіз жаңбыр (0,0-10 мм). Кей жерлерде найзағай. Солтүстік-батыстан, батыстан жел соғады, күші 9-14 м/с. Ауа температурасы түнде 7-12 жылы, күндіз 13-18 жылы.
Теріскей Алатау	Түнде кей жерлерде аздаған жаңбыр, күндіз жаңбыр (0,0-14 мм), найзағай. Оңтүстік-батыстан соғатын желдің бағыты солтүстік-батысқа ауысады, күші 9-14, күндіз екпіні 15 м/с. Ауа температурасы түнде 5-10 жылы, күндіз 13-18 жылы.
Жетісу Алатау	Жаңбыр, күндіз кей уақыттарда қатты жаңбыр (1-18 мм), найзағай, бұршақ. Солтүстік-батыстан жел соғады, күші 9-14, екпіні 15-20 м/с. 2000 м: Ауа температурасы түнде 0-5 жылы, күндіз 15-20 жылы. 3000 м: Ауа температурасы түнде 0-5 аяз, күндіз 10-15 жылы.
Қырғыз Алатау	Кей жерлерде жаңбыр (2-7 мм), найзағай, күндіз бұршақ. Оңтүстік-батыстан соғатын желдің бағыты солтүстік-батысқа ауысады, күші 9-14, күндіз кей жерлерде 15-20 м/с. Ауа температурасы түнде 8-13 жылы, күндіз 19-24 жылы.
Талас Алатау (Жамбыл облысы)	Кей жерлерде жаңбыр (2-7 мм), найзағай, күндіз бұршақ. Оңтүстік-батыстан соғатын желдің бағыты солтүстік-батысқа ауысады, күші 9-14, күндіз кей жерлерде 15-20 м/с. Ауа температурасы түнде 8-13 жылы, күндіз 19-24 жылы.
Талас Алатау (Түркістан облысы)	Жауын-шашынсыз. Солтүстік-батыстан жел соғады, күші 8-13 м/с. Ауа температурасы түнде 9-14 жылы, күндіз 18-23 жылы.
Өгем жотасы	Жауын-шашынсыз. Солтүстік-батыстан жел соғады, күші 8-13 м/с. Ауа температурасы түнде 11-16 жылы, күндіз 20-25 жылы.
Маңғыстау таулары	Жауын-шашынсыз. Күндіз кей жерлерде шаңды дауыл. Оңтүстік-шығыстан, оңтүстіктен жел соғады, күші 9-14, күндіз екпіні 15-20 м/с. Ауа температурасы түнде 15-20 жылы, күндіз 32-37 жылы.
Сауыр	Күндіз кей жерлерде жаңбыр (1-5 мм), найзағай, бұршақ. Батыстан, оңтүстік-батыстан жел соғады, күші 9-14, күндіз кей жерлерде 15-20 м/с. Ауа температурасы түнде 10-15, кей жерлерде 5 жылы, күндіз 17-22 жылы.
Тарбағатай	Түнде кей жерлерде жаңбыр, күндіз жаңбыр (1-14 мм). Найзағай, күндіз бұршақ. Батыстан, оңтүстік-батыстан жел соғады, күші 9-14, кей жерлерде 15-20 м/с, күндіз екпіні 25 м/с. Ауа температурасы түнде 10-15 жылы, күндіз 20-25, кей жерлерде 28 жылы.
Қазақстандық Алтай	Жаңбыр, найзағай, кей жерлерде қатты жаңбыр (1-20 мм), бұршақ. Батыстан, оңтүстік-батыстан жел соғады, күші 9-14, кей жерлерде 15-20 м/с, күндіз екпіні 25 м/с. Ауа температурасы түнде 10-15, кей жерлерде 7 жылы, күндіз 20-25, кей жерлерде 15 жылы.